

KRONİK BÖBREK HASTALARININ RUHSAL DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez Yazarı:	Elif OK
Tez Danışmanı:	Yard. Doç. Dr. Özlem IŞIL
Yılı:	İstanbul, 2008
Enstitü:	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans Tezi

Amaç: Bu çalışma kronik böbrek hastalarının ruhsal durumlarının değerlendirilip, gereksinimlerinin saptanması, bu gereksinimler doğrultusunda bakım veren hemşirelerin yaklaşımlarına yol göstermesi ve “kronik böbrek hastalığı” tanısı almış hastaların gereksinimleri doğrultusunda, hemşirelik danışmanlık sisteminin oluşturulması amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın örneklemini; GATA HEH Nefroloji ve Hipertansiyon servisinde yatarak veya ayaktan tedavi olan, çalışmaya katılmayı kabul eden ve herhangi bir psikiyatrik tanı almamış olan 120 kronik böbrek hastası oluşturmuştur.

Araştırma verileri; 2007 yılında araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan “Bilgi Formu” ve 53 maddeden oluşan Kısa Semptom Envanteri (KSE) ile toplanmıştır.

Verilerin istatistiksel analizinde; ANOVA (post hoc: Bonferroni), t test, Kruskal Wallis Varyans Analizi, Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların yaş ortalaması $55,61 \pm 17,40$ yıl, ortalama tedavi görme süresi $85,31 \pm 81,04$ aydır. Hastaların %52,5'i erkek, %67,5'i evli, %33,3'ü ilköğretim mezunu, %41,7'si emekli, %42,5'inin gelir durumu kısmen yeterli, %51,7'sinde başka bir kronik hastalık bulunurken, %65,8'i hemodiyaliz, %20'si KBY'ye bağlı ilaç ve diyet tedavisi ve %14,2'si periton diyalizi tedavisi almaktadır.

Hastaların sosyodemografik özelliklerine göre; kadınların, eğitim düzeyi düşük olanların, sosyal güvencesi olmayanların, gelir düzeyini yetersiz olarak değerlendirenlerin, başka bir kronik hastalığa sahip olanların ruhsal belirti indekslerinde puan ortalamaları yüksek bulunmuş ve ruhsal belirti bölümlerinin en az birinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Hastaların hastalıkla ilgili duygu, düşünce ve görüşle-

rine göre; hastalık süresince beslenme ve sıvı alımı, beden imajı ve benlik saygısı, hastalığa bağlı cinsel sorunlar, sosyal çevreden uzak kalma ve hastaneye bağımlı olma gibi sorunlardan etkilenenlerin ruhsal belirti indekslerinde puan ortalamaları yüksek bulunmuş ve çeşitli ruhsal belirtilerde istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur.

Bununla birlikte; hastalığını kabullenmediğini ifade eden, hastalığıyla ilgili bilgi almamış olan, hastalıktan sonra aile ilişkileri zayıflayan ve hastalıkla ilgili en zayıf yönünü yalnızlık olarak değerlendiren hastaların ruhsal belirti indekslerinde puan ortalamaları yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma sonuçlarına göre, hastaların; yaş, medeni durum, eğitim durumu, ekonomik durum gibi sosyodemografik değişkenlerin, hastalığa karşı tutumlarını etkilemekte olduğu bulunmuştur. Ayrıca KSE puan ortalamalarının yüksek olması, çalışma kapsamındaki hastaların ruhsal belirtilerinin arttığını, rahatsızlık ciddiyeti indeksi (RCİ) puan ortalamasının 1.0'ın üzerinde olması ruhsal belirtilerin psikopatolojik düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında olan hastalardan; medeni durumu eşinden ayrılmış olanların, sosyal güvencesi olmayanların, hastalıktan sonra aile ilişkileri zayıflayanların ve hastalık sürecinde sosyal çevreden uzak kalmış olmanın çok fazla etkilenenlerin RCİ puan ortalamaları 1.0'ın üzerinde bulunmuştur.

Çalışmanın bu sonuçları doğrultusunda; KBY hastalarının izleminde; olası ruhsal belirtiler açısından riskli olan ve olmayan hasta gruplarının belirlenmesi ve izlenmesi, KBY hastası ile çalışan hemşirelerin hizmet içi eğitim programları ile desteklenmesi, psikiyatri hemşireliği alanında uzmanlaşmış ve KBY hastası ile çalışan hemşirelerin oluşturacağı “hemşirelik danışmanlık sisteminin” hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Kronik böbrek yetmezliği, ruhsal durum.